

Hovedtema 2: Trusler og hets av lokalpolitikere i sosiale medier

Internett og sosiale medier har åpnet for at folk kan ytre sine meninger i mange ulike sammenhenger. Særlig er kvinner, minoritetsgrupper og innvandrere utsatt for hets på sosiale medier. Den røffe tonen på sosiale medier har ført til at noen ikke ønsker å stille som kandidater til valg, videre fører det til at noen ikke ytrer seg om temaer som medfører mye hets.

Temaet har fått stor oppmerksomhet i Norge i forkant av høstens kommunestyre- og fylkestingsvalg. Flere lokalpolitikere har åpent fortalt om hva de utsettes for av slik oppførsel, både gjennom internett og fysisk. For enkelte har det hatt så alvorlige konsekvenser at de ikke har kunnet sove i eget hjem og har blitt utstyrt med sikkerhetsalarmer. Noen opplever at hets og trusler også rammer nære familiemedlemmer.

Omfang

Å måle omfanget av hatefulle ytringer er metodisk utfordrende, ettersom det ikke finnes en omforent definisjon på begrepet og fordi surveyundersøkelser må basere seg på respondentenes subjektive oppfatninger. Videre krever det store utvalg for å sikre nok respondenter i grupper som kan antas å være særlig utsatt.¹

Det er få undersøkelser av omfanget i Norge. Ipsos har, på oppdrag fra KS (Kommunens sentralorganisasjon), bidratt til å kartlegge omfanget av hat og trusler lokalpolitikere utsettes for, hvilke typer hat og trusler som fremsettes og i hvilke sammenhenger det skjer. Videre ser den på hva som antas å være motivet bak slike hendelser og hvilke konsekvenser det har.² Undersøkelsen er besvart av 1700 folkevalgte i norske kommuner og fylkeskommuner. Det tilsvarer 20,2 % av de lokalt folkevalgte, noe Ipsos vurderer som tilstrekkelig til å kunne gi innsikt i problemstillingene. Alle landsdeler, partier, aldersgrupper og kjønn er representert i utvalget. Skjevheter i utvalget er ved vektning justert opp mot data fra SSB (Statistisk sentralbyrå) om antall folkevalgte i ulike alderssegmenter og landsdeler.

Kort oppsummert har rapporten følgende hovedfunn:

- Litt over 4 av 10 av de som har svart på undersøkelsen, har blitt utsatt for hatefulle ytringer eller trusler. Yngre er mer utsatt for hatefulle ytringer. Blant personer fra Nord-Norge har en høyere andel vært utsatt for hatefulle ytringer enn gjennomsnittet. Personer i sentrale strøk rapporterer i størst grad om konkrete trusler. Politikere fra Fremskrittspartiet utsettes i større grad for hets og trusler enn gjennomsnittet.

¹ Nadim, Mirjan, Audun Fladmoe og Bernard Enjolras: *Måling av omfang av hatefulle ytringer. Metodiske tilnæringer og utfordringer*. Rapport 2018:1. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

² <https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/fou-rapporter/mer-enn-4-av-10-lokalpolitikere-har-opplevd-hat-og-trusler/>

- 23 % har opplevd ubehagelige eller uønskede tilnærmelser eller kontaktforsøk hjemme, på arbeid eller på offentlige steder, eller at noen har opptrådt på en ubehagelig eller urovekkende måte på politiske arrangementer eller reiser.
- Flere opplever hatefulle ytringer enn trusler. Begge deler har konsekvenser, eksempelvis i form av endret adferd, redsel, begrenset talefrihet eller unnlattelse av å uttale seg om bestemte temaer. Det er flest som rapporterer om slike konsekvenser blant de som har mottatt trusler.
- Hatefulle ytringer oppleves oftest gjennom indirekte kontakt (sosiale medier), mens konkrete trusler oftere kommer i mer direkte former for kontakt.

Departementet og regjeringens arbeid

I april deltok kommunal- og moderniseringsministeren i en podcast fra KS, kommunenes sentralorganisasjon, som handlet om hets og trusler mot lokalpolitikere. Statsråden varslet her at hun ville invitere til et dialogmøte om temaet. 20. august har kommunal- og moderniseringsministeren invitert hovedstyret i KS, som består av lokalpolitikere fra ulike partier og deler av landet, og ungdomspartilederne til et møte om hatefulle ytringer, hets og trusler. I møtet er deltakerne bedt om å fortelle om deres parti, lokalt eller nasjonalt, har iverksatt tiltak for å håndtere problemet. Videre skal det i møtet spesielt drøftes både hvordan regjeringen, partiene og KS i fellesskap kan jobbe for å forebygge og forhindre slik oppførsel, og hvilke løsninger som innebærer at en bør søke samarbeid eller jobbe opp mot andre aktører, nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen lanserte i 2016 en strategi mot hatefulle ytringer. Dette var første gang en norsk regjering, på tvers av departementene, samlet innsatsen mot hatefulle ytringer i en egen strategi. Her finnes tiltak rettet mot politiets innsats, økt innsats på forskning og møteplasser. I tillegg inneholder strategien tiltak for barn og unge, og tiltak knyttet til arbeidslivet og mediesektoren. Strategien kan lastes ned her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-strategi-mot-hatefulle-ytringer-2016--2020/id2520975/>